

Van onderop werken aan het realiseren van de energietransitie

Van: Drechtse Stromen en Drechtse Energie

Aan: de gemeenteraad van Dordrecht

Datum: 30 maart 2023

Inleiding

Wij vinden het positief dat de gemeente Dordrecht de ambitie heeft verhoogd en nu niet pas in 2050, maar al in 2040 een klimaatneutrale gemeente wil zijn. De recente rapporten over het klimaat van onder meer het IPCC maken duidelijk, dat een forse extra inspanning nodig is om de klimaatdoelen te halen. De klimaatwet biedt daarbij een basis die de gemeente Dordrecht dwingt tot een intensivering van de inspanningen. Er is geen tijd te verliezen en ieder land, iedere stad, ieder bedrijf en iedere burger zal hiervoor een maximale inspanning moeten leveren.

De hoofdpunten van onze reactie:

- Werk een concreet programma uit voor de energietransitie tot 2040, zodat beter te toetsen is hoever we zijn en of we de doelen halen.
- Zorg voor een goede monitoring en evaluatie, zodat de raad en belanghebbenden kunnen volgen of de gestelde doelen worden behaald of dat er moet worden bijgestuurd.
- Zorg voor een betere energiemix door ruimte te maken voor windenergie.
- Verleg het accent van bovenaf communiceren naar samen met betrokkenen werken aan een gedragen aanpak. Laat daarvoor buurten en bedrijfsterreinen met hun eigen plannen komen.
- Maak een ondersteuningsbureau mogelijk, zoals eerder door het STOK en BBO, nu Woonadvies, bij stadsvernieuwing en paalrot, die bewoners(organisaties) onafhankelijk ondersteunt. Ook Drechtse Stromen wil hierbij een ondersteunende rol spelen. Daarvoor zal een

substantieel deel van het beschikbaar budget nodig zijn. Vanuit dit bureau kan ook ondersteuning worden geleverd aan de werkzaamheden van Drechtse Stroom en Drechtse Energie.

- Werk mee aan experimenten voor energiegemeenschappen en *Local4local*, waar opgewekte energie direct wordt door geleverd aan bedrijven en bewoners.
- Schakel Drechtse Energie in bij het zonedakoffensief waardoor deze aanpak kan worden versneld en er meer daken beschikbaar komen voor burgers.

Leer van het verleden

We missen in de aanpak een duidelijke analyse van het proces en de resultaten tot nu toe rond de Energietransitie. Het is belangrijk te weten wat de faalfactoren waren, zodat we beter zicht krijgen op de kansen en de bedreigingen van de toekomstige Dordtse aanpak rond de energietransitie.

Voor ons is dat bijvoorbeeld het sneuvelen van de windmolen op de Krabbegors, waarvoor Drechtse Energie in 2013 speciaal werd opgericht. De duurzame opwek is daardoor nog meer achteropgeraakt en de energiemix verder is verslechterd. Er wordt in de notitie niet gerept over het herstellen van deze ontwikkeling. Tot nu is er nog geen enkel grootschalig collectief project gerealiseerd.

Een andere tekortkoming die wij constateren is dat we als organisaties meer dan een decennium actief zijn en pogen enige gewicht in de schaal te leggen als het om de energietransitie gaat, maar tot nu toe te weinig resultaat zien. Een van de grote knelpunten daarbij is het gebrek aan voldoende financiële middelen voor professionele ondersteuning. We pleiten er daarom voor om niet langer op basis van verwachtingen met elkaar te werken, maar te kiezen voor een duidelijke ondersteuning van de door ons geëntameerde initiatieven, materieel en immaterieel.

In datzelfde traject vinden wij het wenselijk dat er voldoende middelen beschikbaar worden gesteld voor monitoring en evaluatie, zodat er in 2026 ook een doeltreffend vervoliprogramma Energietransitie 2026 kan worden opgesteld.

Van onderop

Tot nu toe, zo lijkt het, leunt de energietransitie vooral op communicatie en overtuigen. Veel burgers raken steeds geïrriteerder door het steeds herhalen van wat hen te doen staat en haken af. Om het tij te keren, is het nodig dat we andere formules vinden om burgers en bedrijven te laten meedoen. We pleiten ervoor, als participatie in de uitvoering, om burgers en bedrijven meer het stuur in eigen handen te geven en zo van onderop samen aan de energietransitie te werken. We denken dan onder meer aan het ontwikkelen van energiegemeenschappen, het creëren van lokaal voor lokaal initiatieven en het opzetten van werkgroepen van bewoners om in hun eigen omgeving de energiebesparing en warmtetransitie uit te werken. Daarvoor is financiering van eigen ondersteuning en subsidie nodig. Klimaatrechtvaardigheid vraagt daarbij speciale aandacht. Er is extra financiering nodig voor personen, die het niet kunnen betalen en daardoor niet mee kunnen doen. Het succes van de Energietransitie moet door iedereen gedragen kunnen worden. Voor deze opgave van onderop zal dan ook een professionalisering van zowel Drechtse Stroom als Drechtse Energie nodig zijn.

In de notitie doorstartprogramma Energietransitie 203-2026 worden de burgerorganisaties zoals Drechtse Stroom en Drechtse Energie in zijn geheel niet genoemd. Dit vinden wij een grote tekortkoming. De Energie coöperatie Dordrecht (ECD, een samenwerking van HVC en de gemeente Dordrecht)) en haar activiteiten biedt geen alternatief voor het burgerbelang; zoals de klimaatafspraken voorschrijven voor minimaal 50% lokaal eigendom. Het is dan ook ongewenst om de beschikbare middelen voor een intensivering vooral via deze organisatie in te zetten. Dit past niet bij een werkwijze waar de transitie meer van onderop wordt vormgegeven.

Energiebesparing

Het college van B en W zet in om in 2030 alle E-F-G-labels aan te pakken en naar minimaal C te brengen. Deze prioriteit delen wij. Voor de sociale woningbouw gaat het college afspraken maken met de woningbouwcorporaties. Hoe ver staat het daarmee en zijn ook de huurders daarbij betrokken? Voor particuliere woningen en bedrijven wordt gesproken over een doelgerichte aanpak. Wij bepleiten een buurtaanpak en een aanpak per bedrijfsterrein, waarbij mensen onder deskundige begeleiding samen voor hun buurt uitwerken wat de beste maatregelen zijn om hun woningen en panden te verduurzamen. Samen kunnen deze ook collectief worden aanbesteed. Om dit tot stand te brengen is (onafhankelijke) ondersteuning nodig waardoor een aanpak van onderop mogelijk wordt. Wetenschappelijke

onderzoeken tonen aan dat goede bedoelingen het vaakst in handelen worden omgezet als het gevoel leeft dat men een onderdeel is van een gemeenschap, die hieraan werkt.

De warmtetransitie

Bij de warmtetransitie wordt zwaar ingezet op het grootschalige warmtenet, met aansluiting van 20.000 woningequivalenten aangesloten in 2030 en 40.000 in 2040. Het aantal woningen hiervan is niet aangegeven, we schatten ca 13.000 in 2030 en 25.000 in 2040. Tot nu toe komen particulieren niet in aanmerking voor aansluiting voor 2030, mogelijk wordt dat ook vervroegd. Wij hebben serieuze zorgen of dit voor veel particuliere woningen, die geen onderdeel zijn van een appartementencomplex wel een realistische en betaalbare mogelijkheid is. In de Transitievisie Warmte staan veel wijken en delen van wijken gepland voor een mogelijke aansluiting aan het warmtenet. Het gaat om delen van de Schil, het Reeland, Krispijn, de Staart, een groot deel van Sterrenburg en om Dubbeldam, samen goed voor 17.000 woningen, ofwel bijna een derde van de woningvoorraad. Het risico is dat gewacht wordt op het warmtenet en dat dat over een aantal jaren het geen serieuze mogelijkheid is, of door te hoge aansluitkosten, of door te hoge exploitatielasten voor de warmtenetbeheerder (nu HVC). We pleiten er dan ook voor om ook actief te werken aan een programma met andere energiebronnen, zoals all electric, voor de woningen in buurten die nu niet of pas na 2040 staan gepland voor aansluiting op het warmtenet.

Op dit moment wordt het warmtenet “gevoed” door restwarmte van de afvalverbranders. De huidige afvalverbranding zorgt ook voor uitstoot, HVC is alleen al goed voor jaarlijks 1,5 miljoen ton CO₂. Uit de schoorsteen komen ook schadelijke stoffen zoals PFAS. Dit is geen echt duurzame bron en wanneer we serieus werk maken van een circulaire economie en schoner maken van het open water zal deze energiebron verminderen en stoppen. In de Transitievisie Warmte 1.0 wordt al ingegaan op onderzoek naar de mogelijkheden voor Geowarmte. Voor verduurzaming zal ook versneld ingezet moeten worden op afbouw van de vuilverbranding en versnelde inzet van andere, echt duurzame warmtebronnen.

We zien wel versnelling in de huidige aanpak voor energiebesparing en verwarming. We missen echter de vertaling in een concreet programma met

doorkijk hoe we in 2040 daadwerkelijk voor alle woningen en panden van de fossiele brandstoffen af zijn. Drechtse Stroom heeft voor de aanpak van de woningvoorraad in januari een voorstel bij u ingediend.

Energieproductie en -gebruik

Naast het warmtenet leunt de energieproductie op het eiland van Dordrecht grotendeels op zon. In de notitie wordt de inzet van zon op bedrijfsdaken ambitieus neergezet. Het is daarbij interessant om na te gaan in hoeverre de oude doelen zijn behaald en zo niet, waardoor dit komt. Ook hier pleiten wij voor een aanpak van onderop. Drechtse Energie wil graag ook een rol spelen voor daken, die wel geschikt zijn, maar waar bedrijf of pand eigenaar er zelf niet aan toe komt. Samenwerking in het kader van het zonneoffensief is hierbij logisch.

Er is echter een groot nadeel van het grote accent op zonne-energie. Deze energie is maar een beperkt deel van de dag en het jaar beschikbaar.

Wij vinden het voor het draagvlak gewenst dat de energieproductie meer een lokale zaak wordt zowel wat betreft eigendom als de levering. Wanneer hiermee wordt gewerkt, kan voor burger en bedrijf voor een langere periode een prijszekerheid worden aangeboden. Wij stellen voor om te gaan werken met energiegemeenschappen en te onderzoeken of wij in Dordrecht een dergelijk experiment kunnen doen. Zowel EZK als Europa hebben daar op dit moment subsidie voor beschikbaar. Voor een dergelijke energie-gemeenschap is betere energiemix van minimaal zon en wind onontbeerlijk. Het voordeel is tevens dat meer lokaal geproduceerde energie die lokaal wordt geconsumeerd, de druk op de elektriciteitshoofdnetten vermindert.

In de notitie is de inzet besparing en stoppen met fossiele brandstof. Op zich prima uitgangspunten. In één van de opgenomen diagrammen wordt uitgegaan van afname van gebruik van elektriciteit. Naar ons idee is dat een vergissing. Binnen het huidige gebruik kan nog veel worden bespaard, maar tegelijk komen er nieuwe gebruiksvragen: woningen die verwarmd worden met warmtepompen (all-electric), een groot deel van de mobiliteit zal worden geëlektrificeerd, elektrificatie van veel bedrijfsprocessen, enz. Daarnaast zal er waterstof nodig zijn, dat ook zal worden opgewekt door elektriciteit.

Wij willen graag een realistische raming voor het elektriciteitsgebruik in 2030 en 2040 en wat dit moet betekenen voor de plannen voor het opwekken en beheren van energie.

Tot slot

Wij hopen dat, om de nieuwe ambitieuze doelen te behalen alle partijen actief gaan samenwerken en de energietransitie samen met burgers en bedrijven te realiseren. Wij willen ons daar graag voor blijven inzetten.